

בבא קמא ו

עניין: חב וחייב

רבי יעקב עמדין – קולן של סופרים

ו', ב' תוס' ד"ה דחב, שאר דוכתי לא דיין הכי כגון אין חבין לאדם וכו', אף זה לשון משנה הוא וכיון דאורחיה דתנא הוא הרגילהו האמוראים שחייב אדם לומר בלשון רבו ותירוץ דתוס' אינו מוכן לי כי לשון חובה וחייב אחד הוא ושורש אחד להם רק שני משקלות הם אחד נקבי ואחד זכרי וענינם אחד ממש, וככה נמצאים בכל השרשים משקלים שונים לזכר ולנקבה, כמו אומר אמירה אוכל אכילה קיום קימה שוב שיבה הלך הליכה.

יד אליהו

ו. ב: חב המזיק חייב המזיק מיבעי ליה: אר"י אמר רב האי תנא ירושלמי הוא דתני לישנא קלילא. כעין זה מצינו באינו מקומות בש"ס שהביא חילוק בין לשון א"י ללשון בבלי, בוא וראה בגיטין סה, ב: ר' נתן דבבלאה הוא ודייק בין פיטרוה לפטרוה, תנא דידן דבר א"י הוא לא דיין וב"ב עג, א: אמר רבא בוצית היינו דוגית

מרומי שדה – הנצי"ב

שם ע"ב. חייב המזיק מיבעי ליה אר"י א"ר האי תנא ירושלמי הוא דתני לישנא קלילא. נראה דרז לטעמיה והוא מקשה ומפרק הכי. דאי לשמואל דאמר מצעב זה שן, פ"י המזיק היינו השור והבור כו', והמה המחייבים את בעליהם לשלם ממיעב, א"כ אתי שפיר לשון חב המזיק, שהמזיק חב לבעליו. אבל לרז דמצעב זה אדם א"כ הוא החייב, וע"כ פ"י המזיק הבעלים שלא שמרו שפיר. ואע"ג דלשון ושמירתן עליך ג"כ לא שייך על האדם, מכ"מ שייך למיכלל כלשון ושמירתן היינו שמירת גופו שלא יגיע לו אונס, אבל חב דמשמע לאחרים ודאי לא שייך כלל באדם:

מהר"צ חיות

האי תנא ירושלמי. כ"צ ידענו דהרבה משניות ה"י סדורים עדיין קודם רבי כמו מס' מדות נסדרה ע"י ראב"ן יעקב ומס' כלים בשלימותה היתה עדיין סדורה קודם רבי כמו שדקדק הגאון בעל חכם לבי סי' י"ד דאמר ר' יוסי שם אשך כלים שנכנסת בטומאה וילאת צטהרה. והנה שלשה משניות אלו שצפרקו היינו ארבעה אבות וכל שחבתי ומשנה דשום כסף משונים משאר המשניות הן ע"י לשון קצרה והן בשינוי הלשון כאשר המעיין יכיר ויבין ובגמרא הוכרחו לפרש ולדרוש כל מלה כאן ומדקדק הש"ס דהאי תנא ירושלמי הוא היינו שמשניות אלו בלו מחכם ירושלמי אשר היה תופס לשון קצרה והכניסם רבינו הקדוש בסדר שלו והניחם כמו שמואלס ולא זו ממקומם:

חידושי הגר"א - משניות

ו' ע"ב חב המזיק חייב המזיק מבעי ליה וכו' האי תנא ירושלמי הוא דתני לישנא קלילא. קשה הא בכל הש"ס נקט התנא חייב ואמאי שינה כאן. ויש לומר דכאן שייך שפיר לשון חב דקאי על דבר שדרכו להזיק ושמירתן כו' וכשהזיק חב המזיק, פירוש השור חב את בעליו לשלם, דכן הוא לשון חב, רק לפי זה היה צריך לשנות חב את המזיק, ועל פריך חב חייב מיבעי ליה, וקאי על המזיק, דאי קאי על השור שמחייב את בעליו הוי ליה למתני חב את המזיק, ועל זה משני האי תנא כו', דלעולם קאי על השור, ופירושו חב את המזיק, והא דלא קתני את, האי תנא ירושלמי הוא ונקט לישנא קלילא. (באור מהגר"א במשניות).